ICAT Textielrestauratie: oosterse deskundigheid om historisch textiel te behoeden voor verval.

Duizenden klosjes garen

Het restaureren van de kapitale kleden is voorbehouden aan liefhebbers van precisiewerk.

Bedrijfsprofiel

Wie de voordeur opent van ICAT Textielrestauratie B.V. in Cruquius, stapt in een onvermoede wereld van oude tapijten, waardevolle wandkleden en historische doeken. Kenners zijn die drempel al vaak overgestoken: conservatoren van musea, beheerders van cultureel erfgoed en soms ook particulieren met een bijzonder doek. ICAT – de naam verwijst naar een Indonesische weeftechniek – zet oosterse deskundigheid in om het Nederlandse historische textiel te behoeden voor verval.

'Voor het echte restaureren moet je in Nederland zijn'

Overal staan ze, in kasten, in laatjes, op tafels en in nissen in de muur. Honderden, misschien wel een paar duizend doosjes met klosjes. Daarop garens in allerlei soorten, kwaliteiten en kleuren, opgerold op kartonnen cilindertjes of houten klosjes, zoals we ze nog kennen uit de tijd van onze grootouders. Ze zijn de sleutel van het succes van ICAT Textielrestauratie.

Elk van die klosjes heeft een code. Voor ons geheimtaal, maar eigenaar Sadegh Memarian weet feilloos wat die betekent: het vertelt hem de herkomst, leeftijd, kleur en verfbad van het betreffende klosje. Hij haalt ze overal vandaan, zelfs van kringloopwinkels of rommelmarkten en krijgt ze soms aangeboden.

Het is geen zuinigheid die Memarian ertoe brengt zo zorgvuldig met deze schat om te gaan. Het zijn draden van een kwaliteit en kleur die nu niet meer gemaakt worden. Door kleden en doeken te restaureren met dezelfde draden als waarvan ze oorspronkelijk zijn gemaakt, behoudt het textiel zijn authentieke kleur en kwaliteit en dat bepaalt voor een groot deel het succes van de restauratie.

Sadegh Memarian is van oorsprong afkomstig uit Iran. Zijn familie was van generatie op generatie textielrestaurator en ook Sadegh leerde het vak van zijn vader. Het beroep is van oudsher hoog ontwikkeld in het Midden-Oosten, waar tapijtknoperijen en weverijen een belangrijke industrietak vormen. Eenmaal in Nederland pakte hij zijn oude stiel weer op en in 2004 werd hij eigenaar van ICAT.

„Soms sturen mensen hun kleed of tapijt naar Turkije of Iran, waar grote werkplaatsen dit werk uitvoeren. Maar voor het echte specialistische restaureren moet je in Nederland zijn", vertelt Sadegh.

Ascetisch

Zijn bedrijf is gevestigd op het terrein van de sociale werkplaats Paswerk in Cruquius. Een weinig prozaische omgeving: een rij eenvormige gebouwen op een industrieterrein buiten de bebouwde kom.

Op deze druilerige dag rijden een paar mannen rond met een trekkertje, elders staan er een paar te roken onder een afdakje. In een van de panden is ICAT gehuisvest. Eenmaal binnen waan je je in een andere wereld: overal hangen doeken, vlaggen, kleden en tapijten. De serene rust binnen sluit naadloos aan het bijna ascetische werk dat de medewerkers er verrichten: met engelengeduld wordt draadje na draadje van een antiek wandkleed behandeld om het waardevolle stuk zoveel mogelijk in oude staat terug te brengen. De Syrische nieuwkomer Said Albayat, die er aan het werk is, kijkt niet op of om tijdens ons gesprek. Ook hij kent het vak vanuit zijn land van herkomst en loopt stage bij ICAT in de hoop een baan te vinden in zijn nieuwe vaderland.

Hij werkt aan de restauratie van een doek van de bekende vroeg-20e-eeuwse kunstenaar Chris de Moor, een van zes wandtapijten die thuishoren aan de wand van de Statenzaal in Paviljoen Welgelegen bij het Provinciehuis in Haarlem. Het doek is op een weefgetouw gespannen met de achterkant naar boven. Geduldig steekt Said met een naald de afhechtingen van de draden een voor een naar achteren, eigenlijk naar de voorkant. Uit de talloze dozen met klosjes zijn de garens met de kwaliteit en kleur gevist, die aansluiten op de originele materialen. Daarmee worden delen van de aansluitingen opnieuw geweven.

De duizenden klosjes garen in alle soorten en kleuren garanderen een natuurgetrouwe restauratie.

Aantasting

Het is een bijzonder project, deze opdracht van de provincie Noord-Holland. Door de jarenlange aantasting van zon en licht door de ramen van Paviljoen Welgelegen waren de kleuren zo verbleekt, dat de afbeeldingen, Noord-Hollandse landschappen en wapens van gemeenten en waterschappen, onherkenbaar waren geworden. De opdrachtgever stelde voor replica's te maken.

„Maar de achterkant was nog zo mooi dat ik heb voorgesteld de kleden te keren", vertelt Memarian. Het nadeel is dat alle afbeeldingen in spiegelbeeld worden getoond, een voordeel is dat de originele doeken behouden blijven. Het is een ongebruikelijke conserveringsmethode, die de tongen in restauratieland losmaakte, omdat het eindproduct afwijkt van de bedoeling van de maker. Desondanks werd tot deze aanpak besloten. Inmiddels hangen twee van de zes doeken weer in volle pracht in de Statenzaal. Daar is de lichtinval aangepast, zodat de gerestaureerde tapijten naar verwachting heel lang goed blijven.

ICAT-eigenaar Sadegh Memarian.

FOTO'S UNITED PHOTOS/PAUL VREEKER

Een kleed wordt vanaf de achterkant gerestaureerd.

Aangevreten

Veel opdrachtgevers weten ICAT ook te vinden als zij hun waardevolle tapijten of doeken gereinigd of geconserveerd willen hebben. Omdat veelal natuurlijke materialen gebruikt worden, wordt het nogal eens aangevreten door ongedierte zoals insecten of muizen. Om dat de kop in te drukken, beschikt Memarian over een manshoge vrieskast van 7 meter diep, die in een slachterij niet zou misstaan. Daar worden de stukken enkele weken aan een temperatuur van -21 graden Celsius onderworpen. Genoeg om elke vorm van leven de das om te doen.

Stapels kleden liggen klaar om te worden behandeld, ze worden aangeboden uit het hele land. Onderweg naar de vrieskast wijst hij op een stapel opgerolde kleden: „Dit komt uit Paleis Noordeinde". We zien ook kussens uit het Westfries Museum en tapijten uit het Vredespaleis, die nog op een bestemming wachten. Na de behandeling worden de objecten met water gereinigd en gedroogd, waarna eventueel de restauratie kan beginnen.

Op locatie

Niet alleen wordt er veel textiel voor schoonmaak of restauratie naar Cruquius gebracht, regelmatig reist Memarian door het land om een restauratie op locatie uit te voeren. Als ik hem bel voor de fotosessie, is hij op paleis Huis ten Bosch in Den Haag. Ook de burgemeesterskamer in Leeuwarden en oude stadhuis in Gouda kent hij inmiddels van binnen – om maar een paar locaties te noemen. Soms neemt hij een van zijn medewerkers mee, vaker werken die in het atelier, elk met zijn eigen specialisme. Bijna allemaal hebben ze hun vaardigheid in het buitenland opgedaan, in Nederland zijn niet veel mensen te vinden voor dit minutieuze handwerk. De vraag is of Memarian ooit een opvolger voor dit bloeiende Noord-Hollandse bedrijf gaat vinden als het zover is. Zijn kinderen? „Haha, die zitten liever achter de spelcomputer. Ze zouden na twee dagen gillend weglopen. Het tempo van dit werk is veel te laag voor deze tijd."

Helma Coolman

Profiel

Naam: ICAT Textielrestauratie B.V.
Opgericht: 1940
Vestigingsplaats: Cruquius
Aantal medewerkers: 6, allen parttime
Website: www.icattextielrestauratie.nl